

i no es veu per què parlaria de virolles o picaportes quan es tracta d'obrir una porta que no cedeix; més fàcil és que sigui *berois* 'FORRELLATS' VERUCULUM. —² A la Costa Brava sembla usar-se en el sentit de 'mula, durícia que es fa a les mans per un fregadís repetit i esforçat': «remàvem a dues mans tres i quatre hores; els palmells se'ns omplien de *virolles*» (Gaziel, *St. Feliu*, O. C. 1970, 358a20); sens dubte per comparació de forma entre les dues rotllanetes de matèria dura. —³ No asseguro que vagi amb això, o bé amb això combinat amb *virolat* (VARI) o amb *violet* (VIRAR), un mot +*virola* de la tradició vigatana, potser 'rotllana d'herba': «La Fiesta mayor de Folgaroles --- la sencilla mesa de refrescos, y la tradicional *virola*, el característico ramo seco colgado a la puerta de las tabernas ---», d'una crònica anònima del *Diario de Vich*, 18-VIII-1877 (cf. Casac., *Inèd. Verdager* I, 195 n.).

Virondó, la ~, dita popular i cançonística, provinent de les tornades sense gaire sentit, de les cançons i formuletes populars. La més cèlebre és a *La Filla del Marxant*: «--- diuen que és la més bella, / no n'és tan bella, no, / d'altres n'hi ha sense ella, / *la-bi-rundó* / quina donzella! / *la-bi-ron-do*». Almenys en gran part hi sol haver en aquestes frases, avui sense sentit, la deformació d'un seguit de noms de notes musicals: *la-mire-ut-do* (ut nom antic de nota) > *lamirundó* i *m* desnasalitzada per dissimilació davant la *-n-*. Altres combinacions anàlogues: *la-fa-rira-riret* en Pere Serafi (MilàF, O. C. VI, 88): < *la-fa-mi-la-mi-ré-ut*; i altres que cita MilàF *falalà-falalà* (any 1602, *ibid.*, p. 190), *fara-lara-la* 1641 (p. 191); *la-viron-donsayna*, en una cançó del *Romllo*. (pp. 140-190). *Lirom non fa - lirom lireta / lirom non fa - lireta-la* tornada de la cançó dels defensors de Girona, l'any 1808 (*Romllo*, 95.3), on hi ha deformació de *la-re-ut-do-fa* i *li-re-ut-la*.

Una vegada en circulació aquestes cantarelles, esdevenen símbols de cosa sense sentit, insubstantial, desballestada: «aqueixos matrimonis d'avuy al dia, que l'un tira per *virondó* i l'altra per *virondera*, y ab aqueixa moral, que corre ---», EmVilanova (O. C. II, 193).

Desvirondat 'desballestat, esgavellat' (en el qual contribueix *revironat*/*environat* VIRAR): «després d'atravesar la mal endressada cuyna, embocàrem un passadís *desvirondat* i entrebancat d'eynes, que acabava ab una porta: --- era la timba: una tuta ab --- trespol de posts guerxes y mal empalmades ---», «es tractava de dur-me a l'hospital de Girona, de recluïme a la bogeria --- aquella casa fúnebre y *desvirondada*, ab aquells corredors foscos i de parets brutes ---»; «de veure aquella mossa, desfeta de trenes, espitregada y *desvirondada* de roba, corvar sa graciosa y valenta silueta sobre la margera, ab un posat de tràgica protesta, vos hauríau esferehit», Marian Vayreda (*Puny.*, v, 102 (83); XXIII, 346 (276); VIII, 147 (117)).

En definitiva prové també d'una d'aquelles frases lliriques, en tornades sense sentit, el nom dels *virolais*.

Sembla haver nascut a la França del Nord, on *virelai* en combinació amb *vire-li*, *viron-fa*, com l'al. *firle-fanz* etc. apareix ben documentat en molts textos de fi de l'E. Mj., no sols en forma de «refrains» o tornades, sinó traslladat a nom de petits gèneres lírics; veg. les dades en el FEW xiv, 396a25-30 i n. 53. Allà això apareix incorporat a la ufanosa família dels mots derivats del verb VIRAR; i evidentment en el segon membre de la formuleta *vire-li* --- *vire-lai*, o sigui en *-lai* hi ha hagut identificació amb els *lais* bretons, en la forma que ja he explicat a l'article LAI (iv, 940b-941a). A les dades catalanes que hi dono afegeix DAG. «--- rondells e *virelays*» o «--- *virolays*» en una carta de Joan I, de 1389, citada en unes versions lleument diferents.

Vironer, -era, V. *viró* *Víror*, V. *verd*

VIROSTA, mot afectiu, que indica diversos objectes de poca entitat, probablement deformació de BROSTA 'conjunt de brotets, fullaraca', per influència d'un o diversos parònims (VILORDA, o formes afins al cast. VIRUTAS 'encenalls'). □ 1.ª doc.: 1840, Labèrnia.

Que ho registra com a mot comarcal equivalent de «fullaraca», i en el suplement (p. 1040) afegeix «*virosta* o *virosta*: alguna cosa, *aliquid*» (aquesta variant deguda a la influència del sinònim *busques* = *brosses*). El *AlcM* § 2 porta «*virosta* Bna., mot vulgar significat vianda, menjar». El primer testimoni és en una historieta publicada pel popularíssim Robert Robert c. 1841, en el setmanari *Un Tros de Paper* (n.º 25): «Quan --- se tracta de anar a passar un bon rato a la Satalía o a Bellesguart, lo primer és consultar-lo an ell, que se encarrega de la *birosta* --- perquè també és cert que per a cuynar no n'hi ha d'altre» (indrets suburbans de Bna., al peu de Montjuïc i del Tibidabo) (recollit en el volumet *Barcelonines* de la *Bi. Pop. L'Av.*, 70.2f.).

En la trad. F. B. M. de les obres de Terenci (*Formió*, si ho recordo bé, o *Hautontimorúmenos*), Coromines va posar en boca d'un esclau la frase el·líptica «poca *virosta*» 'hi ha poc menjar, això dona poc de si'. No gaire diferent a l'Alt Aragó: «un tros força gran de pa, més que una llesca: --- Con ixe piazo de chulla que m'han dau m'he comido una buena *virosta* de pan» Vall de Broto (A. Satué, 1974).

L'acc. registrada per Lab. és també ben real, vegeu cites d'escr. gironesos en *AlcM*, § 1 i 1a, especialment la de Pr. Bertrana, escr. que usava sempre termes ben vius a la Selva o el Gironès: «Els tronquets i les pelies, la *virosta* i la sorta eren nets --- per l'aigua dels núvols» (1920).

No té gens de raó Joaquim Ruyra en posar en dubte l'existència d'aquesta acc.: «sospitem que el pugui haver confós amb *vilorda* --- a Blanes --- s'aplica --- als insectes d'aspecte esgarrifós: si els salta al damunt una grossa llagosta o una aranya, les dones xisclen i criden que els treguin aquella *virosta*» (O. C., 862) i així va usar-ho a *La Parada* (1920): «¿Qui anava a sebre